

Березневі постаті

На відміну від претендентів до складу ВРП і ВККС, кандидати до складу Ради суддів України стануть відомі лише на з'їзді суддів

На початку цієї весни у складі трьох ключових органів судової системи мають з'явитися нові постаті — представники, делеговані XV черговим з'їздом суддів

Ольга КИРИЄНКО,
«Судовий вісник»

Як минулого року, так і нинішнього для суддівської спільноти весна розпочнеться із проведення головного суддівського форуму — XV чергового з'їзду суддів, що проходить 5—6 березня (7 березня — резервна дата) у стінах Міжнародного центру культури та мистецтв «Жовтневий палац», традиційного столичного майданчика для зустрічі делегатів найвишого органу суддівського самоврядування. Прийдешній з'їзд суддів має вирішити три ключових кадрових питання: сформувати новий склад Ради суддів України і заповнити вакансії за своєю квотою у складах Вищої ради правосуддя (ВРП) та Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (ВККС). Причому пасьянс щодо останніх двох питань уже розкладено:

► стор. 6

Відкритий урок

Судді-спікери поділилися досвідом проведення у судах днів відкритих дверей для школярів

Юлія ШЕШУРЯК
«Судовий вісник»

Про правила роботи судової системи юні громадяни нашої держави зазвичай дізнаються із закордонних художніх фільмів, але таке уявлення про правосуддя не відповідає українським реаліям, а також дисонує з інформаційним контекстом негативної спрямованості, який створює більшість вітчизняних медіа. Утім, виправити ситуацію планується шляхом проведення різноманітних заходів для налагодження прямих зв'язків між судами і широким за-

галом. Такі заходи орієнтовані, зокрема, на школярів: у судах проводяться дні відкритих дверей, під час яких відбуваються екскурсії у зали судових засідань та інші приміщення, вікторини, лекції, ознайомлення з роботою працівників суду, інтерактивні заходи, діти здобувають нові знання та отримують корисні подарунки. Мета днів відкритих дверей — ознайомлення учнівської молоді з роботою суду, особливостями професії судді, правами дітей і, як наслідок, профілактика дитячої та юнацької

► стор. 4

Запорукою успішного спілкування суддів з учнівською молоддю є ретельна підготовка до заходу команди апарату суду. На фото: початок екскурсії у Краснолиманському міському суді

РЕКЛАМА

Юристами АФ «Династія» под керівництвом партнера Снежаны Карагодиной успешно обжаловано решение суда о незаконном признании права собственности на недвижимость площадью 1300 м² в центре города Днепр. Это стало возможным благодаря выявлению умышленного вмешательства в автоматизированную систему документооборота и систему выбора судьи.

www.dynasty.legal

* office@dynasty.legal

* Дніпровський офіс т/ф: + 38 (056) 375-30-30

* Київський офіс т/ф: +38 (044) 359-06-06

ISSN 1819-8368

9 771819 836005 02

АВТОРИТЕТ ПРОФЕСІЇ

Відкритий урок

Судді-спікери поділилися досвідом проведення у судах днів відкритих дверей для школярів

◀ стор. 1

злочинності, підвищення авторитету правосуддя, правосвідомості та рівня правової освіти.

Якісне проведення днів відкритих дверей для школярів — перш за все, функція працівників апарату суду, прес-служби або ж судді-спікера. Далеко не завжди, на жаль, знаходиться насага та можливість зробити із такого заходу справді захоплюючий та корисний, адже повноваження прес-секретаря часто виконуються за сумісництвом, та й приміщення не всіх судів пристосовані до подібних акцій. Варто відзначити, що судам вищої ланки проводити дні відкритих дверей легше, адже у них і штат більший, і коридори ширші. Разом із тим у всіх регіонах є місцеві суди, яким за реалізацію просвітницьких

Владислав Цукуров — еталон для багатьох суддів-спікерів, адже лише за півроку, на які суддя був відраджений із Ворошиловського районного суду м. Донецька до Жашківського районного суду Черкаської області, він встиг ініціювати та зробити багато корисних справ для налагодження комунікацій судової влади із громадськістю. Зокрема, у другому півріччі 2017 року у Жашківському райсуді були проведені дні відкритих дверей, присвячені Дню юриста та Дню працівників суду. «Безпосередньо вік та кількість дітей узгоджується з керівництвом школи. Зазвичай це два-три класи (25—30 дітей). На наш останній захід за власною ініціативою прийшли ще кілька учнів повторно та кілька учнів із іншої школи. А кількість призвів було збільшено за рахунок наявних у суддів власних примірників нових кодексів», — розповідає пан Цукуров.

У Дніпровському районному суді дітям дозволяють фотографуватися в кабінеті судді, залі судових засідань, але мантії для фото не дають

завдань можна поставити «відмінно». Такі «кейси» дають натхнення іншим судам для організації активної та результативної роботи з громадськістю.

Організаційний момент

Ініціатором заходів для школярів на сьогодні в більшості випадків виступають самі суди, які контактують зі школами та пропонують таку співпрацю. Жодних спеціальних дозволів від відділів освіти для відвідування дітьми днів відкритих дверей у судах не потрібно. Школи залюбки відгукуються на пропозиції, а згодом і самі просять суди провести екскурсії для учнів. Кожен суд розробляє для себе сценарії таких заходів, і навіть обмінюються ними між собою, також розроблені методичні рекомендації Національної школи суддів України, Ради суддів України, прес-центру Вищої ради правосуддя тощо. Знову ж таки, необхідно акцентувати увагу на важливій ролі у цьому процесі судді-спікера, прес-секретаря, працівників апарату суду, оскільки саме від їхніх зусиль та ентузіазму залежить успіх проведення заходів.

«Як правило, у кожному суді зборами суддів затверджується стратегія комунікації, якою, крім іншого, передбачено види й терміни проведення різних заходів, у тому числі так званих програм охоплення (дні відкритих дверей, лекції суддів у навчальних закладах, участь у різних заходах на правову тематику, проведення конкурсів малюнків та есе тощо), — зазначає суддя-спікер Дніпровського районного суду м. Києва **Юлія Іваніна**. — У Дніпровському райсуді також розробляється план спільних з районним відділом освіти заходів на рік, яким передбачене проведення днів відкритих дверей щомісяця. Цей план розроблено за ініціативою суду на виконання Стратегії комунікації на 2018 рік. Крім того, на сайті та офіційній Facebook-сторінці суду періодично розміщується інформація про запрошення навчальних закладів району та міста до комунікації».

У Краснолиманському міському суді Донецької області з травня 2017 року було проведено три дні відкритих дверей — перший за пропозицією суду, а два інших ініціювали класні керівники, яким стало відомо про такий захід. «Завчас-

Під час дня відкритих дверей у Жашківському районному суді відбувся конкурс на знання права.

На фото: Владислав Цукуров дарує старшокласниці за перемогу один із кодексів України

но, не менш ніж за тиждень, зі мною як із суддею-спікером зв'язувався представник навчального закладу та з урахуванням навантаження в суді і побажань вчителів визначалась тема, дата і час проведення екскурсії», — ділиться досвідом організації заходу суддя-спікер Краснолиманського міського суду **Олександр Мірошніченко**. — Уперше до нас завітали учні 10 класу Лиманської НВК-гімназії. Для гостей було проведено оглядову екскурсію, в ході якої старшокласники ознайомились з історією суду. Відзначу, що ми не очікували на такий інтерес з боку старшокласників. Однак запорукою успіху проведення як першого, так і подальших заходів стала ретельна підготовка команди апарату суду».

Суддя-спікер Ржищевського міського суду Київської області **Андрій Потапенко** уточнює процедуру: варто письмово оформити лист директору школи про запрошення учнів, який може віднести до школи керівник апарату суду та узгодити всі організаційні питання. Якщо ж говорити про ініціативу власне школи, то найчастіше вона виходить від вчителя правознавства, який включає екскурсії школярів до суду у план своєї роботи. «При підготовці програми дня відкритих дверей ми орієнтувались на Концепцію прямих зв'язків між суспільством і судовою владою, яка була затверджена Комунікаційним комітетом системи правосуддя у липні 2017 року та рекомендована до впровадження всім судам спільним рішенням учасників. Крім того, ми переймали найкращий досвід проведення таких заходів в інших судах України, — розповідає пан Потапенко. — Однак кожен суд сам вирішує, як побудувати відповід-

ний захід, що показати учням, виходячи із наявних ресурсів, приміщення суду і технічних можливостей».

Ігри з розумом

Стандартного сценарію для проведення дня відкритих дверей немає — наповнення заходу визначає сам суд, враховуючи вік дітей та власні можливості. Андрій Потапенко радить попередньо обговорити тематику заходу з учителем, з'ясувати очікування: «Сучасні учні проходять навчання у світі високих технічних можливостей, комп'ютеризації суспільства, тому вони багато чого знають і багато чим цікавляться, а просто академічна лекція учням не підходить. Щоб відвідання суду їм було цікаве, колектив суду готує програму заходу, де використовується різноманітний навчальний матеріал: міні-лекції, практичні завдання, вікторини, рольові ігри, перегляд відеоматеріалів тощо».

«Екскурсію проводять суддя-спікер та керівник апарату. Показують та розповідають про роботу: зал судових засідань (там відбувається міні-лекція), кімнату для утримання заарештованих, канцелярію, архів, приймальню та кабінет судді, — розповідає Владислав Цукуров. — У ході вікторини всі отримали Конституцію, оскільки всі знали відповідь на запитання про Основний Закон України. Більшість учнів отримали кодекси (за відповіді на запитання з відповідних галузей права), папки та щоденники із символікою судової влади».

► стор. 5

Екскурсія приміщеннями Краснолиманського міського суду дозволила школярам детальніше дізнатися про роботу суддівського апарату

◀ стор. 4

У Краснолиманському міському суді школярі відвідували канцелярію, кімнату для тримання підвартних осіб, кабінети працівників суду та, звісно, залу судових засідань. Там для дітей організували «судове засідання», з дебатами та оголошенням рішення — справа була взята з Єдиного державного реєстру судових рішень, змінені лише імена та місцезнаходження. Також школярам були представлені презентації про структуру та завдання суду, символіку й атрибути судової влади. Дітей, які багато часу проводять в інтернеті, важко чимось здивувати, тому презентації готують доступні, яскраві, наповнюючі їх ілюстраціями.

«Як показала практика, найбільший інтерес у школярів 8—11 класів, для яких проводилися екскурсії, викликало змодельоване судове засідання у цивільній справі про відшкодування шкоди, заподіяної неповнолітнім. Тему було обрано з урахуванням побажань вчителів. Із захопленням школярі стежили за ходом судового засідання, після якого мали можливість отримати відповіді щодо теми зустрічі. У наших планах — організація та проведення модельного судового засідання за участю старшокласників, які б могли спробувати себе в ролі судді та учасників процесу», — ділиться досвідом та задумками на майбутнє Олександр Мірошніченко.

Схожа програма учнівських екскурсій і в Ржищевському міському суді, але там школярі мають можливість відвідати також справжній судовий засідання. «Керівник апарату проводить екскурсію приміщенням суду, ознайомлює з цілями і завданнями апарату суду. У подальшому учні можуть бути вільними слухачами у відкритих судових засіданнях, що проводяться суддями з розгляду конкретних цивільних справ чи кримінальних проваджень. Суддя-спікер проводить зустріч із учнями, де роз'яснює роль суду і судді у громадському суспільстві, основи їхньої діяльності та важливості незалежності суду. Для роз'яснення ролі прокуратури та адвокатури ми запрошували керівника Кагарлицької місцевої прокуратури, а також адвоката, члена Ради адвокатів Київської області, — відзначає Андрій Потапенко. — Дуже вдалими є проведення для учнів різноманітних практичних завдань, зокрема рольових ігор, де кожен може спробувати себе в ролі учасника судового засідання, адвоката, прокурора та судді. Для цього ми готуємо нескладні фабули судових справ і визначаємо ролі. Нам приємно було спостерігати, як учні готують свої промови у засіданнях, вирішують правові питання».

«Зазвичай дні відкритих дверей проводять судді-спікери та прес-секретарі суду, але з привітальним словом завжди виступає голова суду. Інші судді також беруть участь залежно від аудиторії — наприклад, судді кримінальної спеціалізації при інсценуванні кримінального процесу з учнями, цивільної — відповідно цивільного процесу, — розповідає Юлія Іваніна. — День відкритих дверей включає декілька етапів: привітальне слово, розповідь про суд, систему правосуддя, професію судді, атрибути судочинства (мантія, знак), богиню Феміду, екскурсію судом (канцелярія, кабінет судді, нарадча кімната, зали судових засідань). В жодно-

му разі дітей не ведуть у конвойні приміщення, адже існує ризик захворювань на туберкульоз тощо. Потім виступають запрошені прокурор та адвокат, які також розповідають про особливості їхніх професій, далі — запитання-відповіді, підсумки, вручення сертифікатів про проходження курсу, фотографування, а для дітей молодшого віку — ще й солодкий стіл».

Усі діти люблять подарунки, тому з судів зазвичай виходять не лише з новими враженнями, а й із корисною літературою, різноманітними грамотами. «Ми це робимо за власний рахунок, зокрема, суддя-спікер проводить для учнів вікторину з основних прав людини, основ конституційного законодавства та судочинства. За кожну правильну відповідь учні отримують примірники Конституції України та інших основних законів держави. Крім того, на завершення заходів ми вручаємо сертифікати, де відзначаємо кожного учасника», — розповідає Андрій Потапенко. У Дніпровському районному суді м. Києва також розробили спеціальні грамоти для школярів старшого шкільного віку «Про успішне проходження курсу «Знайомство з роботою суддів на інших юридичних професій. Правила поведінки в суді».

Навіть наймолодші школярі усвідомлюють важливу роль правосуддя, вивчаючи символіку зображень богині Феміди

На згадку про відвідування суду у дітей залишаються також фото, але до цього питання судді підходять серйозно — у мантіях фотографуватися не дозволяють. «Вважаю, що це недопустимо, оскільки символи суддівської влади не можуть використовуватися як «карнавальний костюм», — відзначає Олександр Мірошніченко. «Мантії для фотографування не даємо, але обов'язково робляться колективні фото з усіма суддями, індивідуальні фото з суддею та селфі — за бажанням дітей. При цьому захід супроводжує журналіст з камерою або фотограф. Фото викладаються на сайт суду», — говорить Владислав Цукуров. Юлія Іваніна додає, що у Дніпровському райсуді м. Києва сфотографуватися можна в кабінеті судді, в кріслі у залі судових засідань, з Фемідой, але не в мантіях. «Фотографуватися в мантії — зайве, — вважає і Андрій Потапенко. — Суддя — це почесна і поваж-

У Ржищівському міському суді проводять рольові ігри — учні можуть спробувати себе у ролі адвоката, прокурора та судді

на професія, до якої приходять ті, хто багато працює і навчається. Професія судді — життєве покликання з народження, саме це потрібно донести учням. Одягнути мантію — не означає стати суддею».

Професійна орієнтація

Дні відкритих дверей у судах проводяться з метою підвищення загального рівня правової культури та вдосконалення системи правової освіти школярів, формування довіри та поваги до судової влади, ознайомлення учасників з практичними питаннями реалізації особою своїх прав у суді, відзначає Олександр Мірошніченко. І, схоже, Краснолиманському міському суду вдалося зробити вагомий внесок у реалізацію цих завдань, про що свідчать відгуки учасників заходів.

«Сторінки шкільного підручника з правознавства ожили в залі судових засідань. На власні очі ми спостерігали справжнє судове засідання. Одні «вболівали» за позивача, інші — за відповідача, та найбільше враження справи в серйозний і врівноважений суддя. Кожен учень мріяв побувати на його місці, — ділиться враженнями старшокласниця Дар'я Шепель. — Під час оглядової екскурсії ми дізналися, як стати помічником судді, секретарем та суддею. Це — професії, котрі вимагають максимальної самовіддачі... Я зрозуміла, що це не просто формальність, а професія, яка вирішує долю людини. Нам було так цікаво, що навіть не хотілося виходити з приміщення суду та повертатися за шкільні парти. У більшості з нас виникло бажання знову відкрити ці двері — але вже як співробітники». Суддею себе бачить і старшокласниця Богдана Мартюшова: «Ця екскурсія була дуже корисною особисто для мене, бо моя мрія — стати справедливою суддею. Я дізналася дещо важливе для себе: спочатку я можу працювати канцеляристом, секретарем, судовим розпорядником або помічником судді, а вже пізніше, після п'яти років роботи в галузі права, я стану суддею й досягатиму нових цілей».

«Найкраще сприймають такі заходи учні 10—11 класів, оскільки вони вже починають планувати обрання професії, — підтверджує Андрій Потапенко. —

До речі, деякі учні старших класів після вдало проведених заходів висловлювали на користь правничої професії. Також запрошували учнів 9 класів. Досвіду проведення заходів із учнями меншого віку поки що не маємо, але плануємо. У свою чергу, ми роз'яснюємо, що, наприклад, суддею може стати громадянин, не молодший 30 років. Тобто до цього віку у них буде можливість усе зважити, спробувати свої сили в апараті суду, в адвокатурі чи прокуратурі й прийняти відповідне рішення щодо своєї професійної долі».

Владислав Цукуров також вважає, що доцільніше проводити подібні заходи для дітей випускних та предвипускних класів: «Вони знаходяться на межі повноліття, їм це корисніше. Крім того, вони ще обирають професію та їм це цікавіше. Хоча, залежно від інформаційного наповнення, можна проводити такі заходи і для середніх-старших класів». А у Дніпровському районному суді м. Києва до здобуття правових знань залучають і молодших школярів. Юлія Іваніна звертає увагу, що програма екскурсії для учнів молодших класів потребує ретельної розробки з урахуванням психологічних особливостей дітей такого віку, їхніх зацікавлень.

Можна впевнено стверджувати, що останнім часом збільшується активність судів з налагодження діалогу з громадськістю, зокрема з учнівською молоддю — майбутнім України. А от про подібні програми у прокуратурі, поліції, податкових чи державних органах знайти інформацію важко. Утім, досить часто представники прокуратури та адвокатури беруть участь у заходах, що проводяться у судах.

Дні відкритих дверей корисні не лише для школярів, а й для самих суддів. «Зустрічі з талановитими молодими людьми налаштовують на позитивне мислення і віру в формування правової культури у державі, адже за ними світле майбутнє! — переконаний Андрій Потапенко. — Основна мета — виховати достойне покоління в правовій державі, пропагувати правову освіту, відновити довіру до судової влади. Спілкування із суддею зазвичай викликає в учнів захоплення. Вони починають з повагою ставитися до суду та до суддів».